PHRENICUS

En tidning utgiven av Intresseförbundet för personer med Schizofreni och liknande psykoser, Schizofreniförbundet

NUMMER 4 DECEMBER 2005

Kenneth Gärdestad om kärleken till sin bror

Styrelsemöte med lokalföreningarna i fokus

Rättspsykiatri i omdaning

Tidningen Phrenicus ges ut av Schzofreniförbundet.

Phren är det grekiska ordet för själ. ***Phrenicus*** är också namnet på den nerv som sitter i mellangärdet.

Phrenicus utkommer fyra gånger om året och skickas till förbundets medlemmar. Nästa nummer kommer i mars 2006. Redaktionen ansvarar inte för, och tar sig friheten att redigera i, insänt material. Citera oss gärna – men glöm inte att ange källan.

ANSVARIG UTGIVARE
Rakel Lundgren, tel 070-346 17 85

REDAKTIONSKOMMITTÉ
Birgitta Andersson, IFS Norrköping
Barbro Benjaminsson, IFS Göteborg
Per Torell, IFS Lund

REDAKTÖR
Annica Holmberg, Burson-Marsteller

ADRESS
Schizofreniförbundet
Hantverkarg. 3G, 112 21 Stockholm
Tel 08-545 559 80
Fax 08-545 559 81
office@schizofreniforbundet.se
www.schizofreniforbundet.se

OMSLAG
Foto: IBL

UPPLAGA
5000 exemplar

MANUSSTOPP
Nr 1/2006: 16 februari 2006

TRYCK
Mediaproduktion
i Västerås AB

inledare

Hur skall Phrenicus se ut i framtiden? Hur skall Phrenicus finansieras? Det är två frågor som just nu vållar huvudbry för redaktionskommittén.

I flera år har läkemedelsföretag bidragit och stöttat utgivningen av tidningen. Nu har Läkemedelsindustriföreningen, LIF, och HSO antagit ”Etiska regler för samverkan med brukarorganisationer”. Stöd från företag har blivit en mycket känslig fråga inte minst för företagen själva. Enligt dessa ”Etiska Riktlinjer” skall företagen inte stödja ordinarie verksamhet. Och dit räknas utgivning av periodisk tidsskrift eller medlemsblad.

Det finns flera vägar att gå. Fortsätta med tidningen som den ser ut idag och ur eget kapital skaka fram den nära halvmiljonen som den kostar per år. Eller att förenkla både innehåll och utförande betydligt och enbart skicka ut ett medlemsbrev. Idag distribueras tidningen till många fler intressenter än medlemmar. Ett annat sätt är att, till olika företag, sälja annonser om utbildning, kurser och konferenser. Har du några funderingar kring detta så hör av dig.

LIF har tillsatt en oberoende utredare, tidigare socialminister Bengt Lindqvist, för att formulera en etisk plattform för samarbetet mellan intresseorganisationer och läkemedels-industrin. Utredningen skall belysa om beroendeförhållanden kan uppkomma vid samarbete och även ange formerna för insyn i samarbetet.

Socialstyrelsen startade i början av juni en flygande tillsyn av handikappförbundens organisationer. Man ville ha redovisning om föreningar och distrikt. Organisationsnummer, styrelser och medlemmar skulle redovisas. Allt detta fordrade ett enormt arbete på kansliet, men även för föreningarna. Det blev en välbehövlig genomgång och kartläggning av vår organisation. Redan förra våren beslöt ordförandemötet att riktlinjer för föreningsarbete och ett utvecklingsprogram skulle tas fram.

Under andra hälften av förra året och under våren har därför förbundsstyrelsen arbetat med en analys av ekonomin och arbetat med redovisningsprinciper och former för intern kontroll.

Nu har vi också, tack vare propåerna från Socialstyrelsen, fått en ordentlig genomlysning av organisationen på förenings- och distriktsnivå. Nu börjar arbetet med ett utvecklingsprogram för hela förbundet. Ordförandemötet våren 2006 förväntar sig en rapport. Det fordrar också ett engagemang av oss alla i föreningarna och i hela förbundet.

En väldigt trevlig dag var Mental Health Day, som infaller den 10 oktober. Då presenterades vinnarna av novelltävlingen. Juryn hade haft ett styvt arbete med att läsa alla bidragen. Kanske kan det bli en trevlig bok av alla novellerna. Tack alla ni som engagerat er i denna tävling med alla läsvärda alster.

Inför det nya året hoppas förbundsstyrelsen på en förnyelse och utveckling av föreningar och distrikt. Brukarmakt - empowerment - är modeord idag. Låt oss göra det till verkligt **EMPOWERMENT!**

GOD JUL och ETT GOTT NYTT ARBETSÅR!

Rakel Lundgren

Rakel Lundgren
förbundsordförande

Vi bidrar till Phrenicus:

- Eli Lilly Sweden AB
- Janssen Cilag AB
- Pfizer AB
- H. Lundbeck AB

Många intryck och givande möten

”...and the city is...Athens!” Med de orden slocknade Stockholms OS-hopp 1997. Det blev Grekland och Aten som fick ordna de olympiska sommarspelen 2004. Var det bra eller dåligt för Sverige? Jag ställer mig frågan varje gång bussen passerar en av de hypermoderna OS-anläggningarna längs rivieran utanför den grekiska huvudstaden.

Att åka utomlands är roligt, men också jobbigt. Extra jobbigt kan det bli om man har funktionshinder, vare sig de är fysiska eller psykiska. De flesta svårigheter kan man ju komma runt genom bra planering, men det finns alltid något som man helt enkelt inte tänkt på i förväg. Flygbiljetten blev billigare genom ett stopp på vägen, men det blev också stressigare och jobbigare. Resans absolut bästa hjälpmedel var Ullabritt Zoannos, vår grekisktalande kontorschef. Hon fick dirigera taxichaufförer, diskutera menyer, dela upp notor och allmänt fungera som reseledare. Det gjorde resan otroligt mycket lättare!

FRÅN EUROPAS ALLA HÖRN

På EUFAMIS kongress eller General Meeting hörs språk från Europas alla hörn. Grekiska blandas med holländska, spanska och ryska. Till och med den lilla Medelhavsön Malta har representanter här. Men det talas om att utesluta Andorra. Pytteriket på gränsen mellan Frankrike och Spanien har inte betalat medlemsavgiften, eller hörts av överhuvudtaget, på flera år. Man kan undra om det går att uträtta något som ger konkreta resultat när vi är 25 länder som ska enas. Men i och med att EU får allt större betydelse i det svenska samhället, blir det allt viktigare även för oss att kunna arbeta på Europanivå.

SKILLNADER OCH LIKHETER

Under den första mötesdagen avhandlas formaliteter som budget och föreslagna regeländringar. Vi får även ta del av intressanta forskningsrön från Finland, som har genomfört en psykiatrireform med ungefär samma resultat som i Sverige.

Eftermiddagskaffet avnjuts på ett öppet trädäck som går ut som en brygga i havet. Solen står lågt och det finns inte ett moln på himlen. Den svenska hösten känns väldigt långt borta. En kvinna från Portugal sätter på sig ett par eleganta solglasögon och en äldre man från Oxford pratar om mediekampanjer. Båda är anhöriga, båda är medlemmar i en organisation som Schizofreniförbundet.

Svåra psykossjukdomar finns överallt i Europa, och även om vård och samhällsstöd skiljer sig åt mellan länderna så är många av problemen desamma. Fast på ett annor lunda sätt. Europa är fullt av olikheter - men om man vill kan man hitta likheter överallt.

Maria Nyström Agback

Förbundsstyrelsen åkte till Vuola

Vartannat år har EUFAMI, Schizofreniförbundets europeiska paraplyorgansiation, kongress. Den här gången skedde det i Voula på den grekiska rivieran utanför Aten. Inger Nilsson från Schizofreniförbundets styrelse är EUFAMI:s president och ledde arrangemanget. Ytterligare två ledamöter från förbundsstyrelsen och en tjänsteman från förbundskansliet representerade Sverige vid mötet. Så när fyra personer skulle till Grekland, varför inte flyga ner resten också och kombinera det med ett styrelsemöte?

Styrelse och erfarenghetsgrupp

Hotellkostnader har vi ändå och nu är det nästan lika dyrt att resa inrikes som utrikes. Erfarenhetsgruppens åtta ledamöter skulle naturligtvis också med. Gruppen fungerar som referensgrupp till styrelsen, och alla i gruppen har erfarenhet av svår psykisk sjukdom.

Fler mötesdagar

Nio styrelseledamöter, fem ledamöter i erfarenhetsgruppen och fem personer från förbundskansliet flög alltså till Aten i oktober. Kostade det verkligen inte mer än ett vanligt styrelsemöte? Jo, även om vi bodde i dubbelrum och använde frukostmatsalen som konferensrum så gjorde det det. Men vi fick tre mötesdagar i stället för två.

Viktiga punkter

Styrelsen fick tillfälle att prata igenom viktiga frågor som annars bara blir korta punkter på en späckad dagordning.

- Hur kan förbundet stödja de lokala föreningar som har det svårast?
- Vill lokala föreningar ha hjälp från riksnivån, och på vilket sätt i så fall?
- Hur kan vi förverkliga kongressens beslut om att verka för att personliga ombud ska finnas i alla kommuner?
- Vill lokala föreningar ha hjälp från riksnivån, och på vilket sätt i så fall?
- Hur kan vi förverkliga kongressens beslut om att verka för att personliga ombud ska finnas i alla kommuner?
- Hur kan vi få fler att bli medlemmar i förbundet? Och hur kan vi få våra cirka 5000 medlemmar att stanna kvar?
- Hur kan vi skapa flera grupper och nätverk för självverfarna?

När Schizofreniförbundet kallade till kongress i maj var den rättspsykiatriska vården ett av de områden som särskilt uppmärksammades. Flera motioner hade lämnats in kring detta tema och många menade att de patienter som vårdas med stöd av lagen om psykiatrisk tvångsvård, LPT, allt för ofta är rättslösa.

Kongressen beslutade att ge förbunds-styrelsen i uppdrag att följa nationella psykiatrisamordnarens arbete inom detta område och det förslag till lagändring som väntas i LPT. Förbundsstyrelsen uppdrogs också att arbeta för att den psykiatriska vården följer gällande lagar och föreskrifter. Under hösten 2005 har det hänt en hel del inom den psykiatriska vården och vi återspeglar här en del av dessa händelser och beslut.

Rättspsykaitri i förändring

Socialstyrelse, Rättsmedicinalverket och Anders Milton presenterade i oktober ett gemensamt förslag till nationellt register över alla patienter som får tvångspsykiatrisk vård. Tanken med det nya registret är att det ska minska de administrativa rutinerna i vården.

Tillsyn av den tillgängliga vården samt uppföljning och utvärdering är angelägna områden som de ansvariga myndigheterna vill utveckla och förstärka. Idag vet Socialstyrelsen inte hur många personer som tvångsvårdas, hur långa vårdtiderna är, var patienterna är placerade eller vilka som har rymt.

- Det är oacceptabelt att ha det så. Vi måste ha en bättre utveckling och forskning inom psykiatrivården och därför är det viktigt med ett sådant här register. Fördelarna måste vägas mot nackdelarna, säger Anders Milton till TT.

Under 2006 beräknas ett rättspyskiatriskt kvalitetsregister komma i bruk enligt Socialstyrelsen. Det håller nu på att processas fram av en arbetsgrupp som utsetts av den rättspsykiatriska specialistföreningen.

INTEGRITETSKRÄNKANDE

Idag finns det inget system för att på nationell basis kunna tillse att de rättsliga kraven på patientsäkerhet, rättssäkerhet och samhällsskydd upprätthålles. Förslaget om ett individbaserat register skulle enligt Socialstyrelsen kunna råda bot på dessa brister. Dagsaktuella uppgifter om varje patient ska finnas tillgängliga i registret – till exempel vilken vård patienten får, diagnos, förekomst av missbruk, vårdtidens längd, permissioner samt avvikelser. Den framtida samhällsnyttan av ett sådant register kan inte underskattas skriver Socialstyrelsen i sin rapport, men kritikerna hävdar att ett sådant register är integritetskränkande.

Annica Holmberg
Foto: IBL

Ny öppenvårdsmottagning inom rättspsykiatrin

Stockholms läns landsting har i liten skala startat upp en särskild öppenvårdsmottagning med högspecialiserad vård för personer som är i behov av rättspsykiatrisk vård. Det är första gången som detta sker inom ramen för öppenvården och med så många kompetenser samlade under samma tak.

Verksamheten beräknas starta upp i större skala den 1 februari 2006. Men allt är långt ifrån klart i dagsläget och alla avtal är inte undertecknade, så det kommer att dröja ytterligare ett tag innan verksamheten är fullt utbyggd. På sikt räknar de med att kunna ta emot cirka 10 000 besökare per år. 17 personer ska arbeta där, sexton personer inom vården och en från kriminalvården. Doktorerna som arbetar där är antingen specialister i beroendevård eller rättspsykiatri.

KRIMINALVÅRDENS FRIVÅRD

Omkring hälften av patienterna beräknas vara personer som är inskrivna i kriminalvårdens frivård. Det är personer som är villkorligt frigivna eller precis har ”muckat från fängelset”. Den näst största patientgruppen som beräknas komma till mottagningen är personer som genomgått rättspsykiatrisk vård och som blivit permitterade.

- Här kommer vi att fungera som en utslussningsfunktion, förklarar Magnus Kristiansson, projektledare för den nystartade mottagningen.

HOTFULLA PATIENTER

Ytterligare två patientgrupper är aktuella för behandling på den nystartade öppenvårdsmottagningen på Huddinge sjukhus. Det handlar dels om patienter som kommer från beroendevården och dels om patienter som idag behandlas på allmänpsykiatriska öppenvårdsmottagningar, men som bedöms ha sådan problematik att de bör behandlas med den högspecialiserade vård som nu kan erbjudas på den nya mottagningen.

- De patienter som kommer att flyttas hit från allmänpsykiatrisk öppenvård är främst personer som är mycket aggressiva och hotfulla, förklarar Magnus Kristiansson. Men det kan även vara personer som av olika skäl har svårt att sitta i väntrummet.

UTTALAT BEHOV

Den nya verksamheten kommer att ha ett nära samarbete med den rättspsykiatriska slutenvården på Huddinge sjukhus. Huvudman är Stockholms läns landsting och verksamheten är budgeterad till närmare 14 miljoner kronor per år. Inpasseringen till mottagningen kommer att vara omgärdad av stor säkerhet. Alla som går in kommer att få passera genom metalldetektor och det kommer att göras riskanalyser flera gånger varje år. En stor del av behandlingarna kommer sannolikt att vara kognitiv behandlingsterapi, men där kommer även att göras bedömningar av olika slag, skrivas intyg, göras drogtester, skapa och utveckla nätverk och samverkan mellan patienterna och olika myndigheter så som kriminalvård, socialtjänst och den somatiska sjukvården.

Att mottagningen öppnar just nu och just i Stockholm är inte konstigt enligt Magnus Kristansson.

- Det har funnits behov av en öppenvårdsmottagning för den här speciella patientgruppen under en längre tid. Att den startar upp just här är ju inte konstigt eftersom här bor flest människor. Och att det sker just nu beror på att det pågått diskussioner under en tid om att dessa patienter inte har kunnat tas omhand på ett adekvat sätt.

Annica Holmberg

Vill du beställa gamla nummer av Empati?

Tidigare nummer av Empati från starten nr 1 och 2 årgång 1991 t o m nr 4 2002 kan beställas till reducerat pris för endast 20 kronor /nummer inkl porto. Årgång 2003 och 2004 nr 1-4 kostar endast 30 kronor / nummer inkl porto. Nummer 4/96, 1/98 och 4/98 är slutsålda.

Beställningar tas emot på följande adress;
Empati c/o Weckman, Hagalundsgatan 46, 6 tr, 169 64 Solna eller via e-post på mailadress ifs.empati@tetlia.com. Du kan även ringa och beställa gamla nummer på telefonnummer 08-735 02 11 eller skicka beställningen via faxnummer 08-82 23 95.

Erfarenhetsgruppen recenserar

Jag har läst och recenserar här; ***”Återhämtning - ett okänt begrepp”*** av Ron Coleman.

Vilja och engagemang präglar boken, men handlingen förblir diffus.Ron Coleman mixar erfarenheter och forskningsresultat, sina egna och andras. Dess validitet avgörs subjektivt. Återhämtning handlar om personlig makt, slås det fast...

Inlagd på Royal Frees psykiatriska klinik i London gör Coleman sina första erfarenheter av återhämtningens våndor. Smutsig, onykter och med långt skägg är Coleman inlagd sex år av tio. Tiotalet elchocker senare lämnar Coleman stegvis patientrollen för att komma tillbaka som föredragshållare. Han arbetar nu deltid på Community integrated care, nationell välgörenhetsinrättning/stiftelse och konsultfirma inriktad på psykisk hälsa. Han är offentlig talare, föredragshållare, författare och överlevare.

Coleman skriver för 2000-talet. Dagens syn på återhämtning utgår just ifrån om huruvida man är medicinskt färdigbehandlad eller ej, men sedan? Dagens psykiatripatienter jämförs med de svarta amerikanska slavarna ”…genom att de hela livet ägts av psykiatripersonalen.. De positiva likheterna med slaveriet och psykiatrin är att trots att bägge grupperna fängslats har man inte kunnat kontrollera deras önskan att bli fria, och inget av systemen har till fullo kunnat kontrollera deras tankar.” En drastisk slutsats!

Coleman uttrycker sig ibland lite klumpigt, men hans bok är viktig därför att han skriver om att själv ha varit där på botten. Med egna ord. Att artikulera motverkar tabubeläggning, hysch-hysch och stigmatisering av de drabbade. Jag tycker att Colemans bok företräder de oppositionella inom rörelsen. Den kommer kanske bara att nå de som är arga och ledsna? Den slår nerifrån och upp. Man skulle kunna kalla Ron Coleman för en god förebild. Men hans förtjänstfullhet överskuggas av hans tvärsäkra kritik av psykiatrin. Att återhämta sig kräver självförtroende, självuppskattning, självmedvetande och självacceptans. i

Kristoffer Järbel

Ida Lindgren vann Schizofreniförbundets novelltävling:

Den andra verkligheten

Foto: Peter Nordahl

På ett flak mellan verkligt och overkligt flyter jag omkring.

Gränserna är suddiga och jag kan aldrig veta om vi uppfattar samma saker. Din verklighet är verklig även för mig, men min verklighet är för dig overklig. I samma ögonblick som månen ska ta över solens plats, vaknar jag. Det var en dröm.

Den vackra sagan där jag var både omtyckt och lycklig tog abrupt slut. Jag sitter på den grå busshållplatsen i den grå världen och ser att jag håller i en inköpslista.

- Havremjölk
- bananer
- pastaskruvar
- citronsaft

Undrar hur många bussar som har susat förbi? Människor passerar. De tittar på mig som om jag vore galen och undviker mig som om jag vore spetälsk. Jag har en cirkeldiameter på 10 meter för mig själv. Ingen går i närheten. Bussen kommer inte och jag bestämmer mig för att ta en promenad i stället. Magen ger ifrån sig sina vanliga vibrationer där den dallrar under tröjan - och ni tittar på den, skrattar och utbyter de där blickarna. Jag mot alla - alla mot mig. Det är ni som har förklarat krig. Men det är inte schysst för jag har inte hittat mina lagkamrater än. Vår uppgift är att måla den här världen. En värld utan färg är en värld utan lycka, och en värld utan lycka är inte en värld värd att leva i. Där jag lever är allt redan färglagt och glatt. Spegeln är min vän och människorna tittar mig i ögonen och talar vänligt. I den grå världen vågar spegeln inte ens återge en ärlig reflektion av mig och ni kan inte låta bli att stirra på missfostret som går längs gatan.

Affären är full av folk, och ni är stressade. Fort ska det gå. Kundvagnarna skranglar fram mellan kyldisken och frukthyllan. Jag går långsamt och plockar ett knippe Krav-bananer och en tetra citronsaft. Ni håller ett högt tempo och tycker att jag rör mig för sakta. Ni kör om på vänster sida och svänger av vid nästa hylla. Jag vet att det är era regler som gäller.

Det är er verklighet och därmed på era villkor. Om ni skulle besöka mig i min värld skulle jag få berätta hur det fungerade där. Men ni kommer aldrig dit. Nu händer det något. Jag ser hur hyllan med flingor håller på att tippa och nedanför står ett litet barn.

– Se upp! Jag springer sicksack mellan kundvagnar och kyldiskar. Jag önskar jag kunde frysa tiden. Barnet tittar på mig med stora ögon där jag kommer i full fart. Jag pekar och gestikulerar på den fallande hyllan. Och så... Jag blinkar till. Mellan flinghyllan och mig står ett skrämt barn som tittar på mig med en blick som jag sett förut. Människorna runt omkring har stannat upp, de skakar på huvudena. Barnets pappa ger mig en arg blick och de går därifrån. Hyllan står där den alltid har stått och jag går samma väg som jag alltid går, nämligen skammens.

När mina ögon ser färger, ser ni sjukdom i mina ögon. När jag ser framtid ser ni galenskap. Jag är svag. Världen utanför är stark och jag vet att jag måste hitta fler av min sort för att överleva. Tänk att vara så många tillsammans enade om en sanning. Det måste vara fantastiskt, slippa tvivla på sig själv och sina syner. Jag plockar åt mig en cashewnöt som jag suger på länge innan jag når hälsokosthyllan. Jag tar min mjölk och orkar inte vända för att leta efter pasta. Jag vill inte bli omkörd av fler kundvagnsligister utan går till snabbkassan med blicken lite fördröjd längs med chokladen.

Det är helt okej med mig att ni har er sanning. Men ni kan inte tvinga mig att tycka om den. Ni har en verklighet och jag lever i en värld som inte existerar. Men jag behöver min värld. Den är verklig, och framförallt viktig, för mig. I min värld lever jag. I er värld håller jag mig levande. Jag snavar på mörkret och vet inte hur jag ska ta mig upp igen. Hur gör ni? Läste ni instruktionsboken i mammas mage? Är det någon som missat att tala om ett lösenord för mig? Eller är det helt enkelt så att jag är felprogrammerad?

Er värld har gjort mig illa. Det är något hos mig som inte passar med era regler. Jag tycker att jag har rätt att klaga på en värld som skadar mig. Min värld har inte gjort en fluga förnär ändå säger ni att vi ska förstöra den. Ni är bara avundsjuka på att ni inte har tillträde dit. Min verklighet gör mig gott. Eran får mig att göra saker jag inte borde. Det vanligaste är att jag skadar mig själv. Ibland tar jag saker från någon när jag kommit på att de är med i konspirationen mot mig. Jag snor inte från dem som låter mig försvinna till min värld när jag behöver. En arbetsplats eller en skola är typiska ställen där

jag inte tillåts försvinna någonstans. Ni ger mig ett schema på hur länge jag måste vara i er värld utan att hitta på ”några konstigheter”. Konspirationens mål är att förgöra min lycka jag har i det ni kallar overkligheten. Tänk om jag hittar dem av min sort och vi skulle börja planera för er undergång. Er värld är så perfekt hela tiden och jag vet att jag ofta dansar utanför ramarna. Men ni får ha tålamod med mig. Min värld har skapats för att hjälpa mig att leva i eran värld på era villkor.

Havremjölk behöver inte stå i kyldisken så den är nästan ljummen när jag öppnar den. Bänken är blöt efter det första höstregnet och snart är mina byxor fuktiga rakt igenom. Jag vill inte bli sedd och bedömd av er. Diagnosen blir ju alltid galen eller om man har tur bara problematisk eller annorlunda. Det finns så mycket att titta på. Ni ser alla felen hos mig och har fått mig att lägga märke till dem. Jag trivs i tystnaden. Här känner jag igen mig. Med banan i den ena handen och citronsaft i den andra, sitter jag och iakttar. Det är er jag tittar på. Jag kopplar bort allt prat och alla språk blir till en enda ramsa som upprepas om och om igen. Ni går där och rabblar era ramsor och här sitter jag. Jag är lycklig nu. Nu, när jag är osynlig. Osynligheten är steget bortom verklighet och overklighet. Jag ser på er värld utan att behöva ingå i den. Om det där är vad som gör er lyckliga så fortsätt med det. Mina ”fasoner” gör mig helare och därför tänker jag fortsätta med dem - galen eller inte. Ibland känns det som att någon tittar på mig och ler. Då vet jag att jag inte är ensam, utan att den personen också vet om den andra verkligheten.

Bättre än väntat...

Schizofreniförbundet utlyste i maj en novelltävling och närmare 70 noveller skickades in. De inskickade bidragen överträffade alla förväntningar och juryn hade ett tufft arbete med att kora tre stolta vinnare. Juryn bestod av Bengt Ståhlberg (styrelseledamot), Gabriella Klintred (självverfaren) samt Annica Holmberg (redaktör för Phrenicus). Efter att juryn sammanträtt via telefon stod det klart att följande tre skulle stå på prispallen:

Första pris: Ida Lindgren, ”Den andra verkligheten”

Andra pris: Sofia Eriksson, ”Men jag kommer att gå om en timme”

Tredje pris: Marie-Louise Grähs, ”Avdelning 44”.

Spännande föreläsningar lockade många åhörare

Den 10 oktober, på World Mental Health Day, arrangerade Schizofreniförbundet i samarbete med AstraZeneca en mycket uppskattad eftermiddag med schizofreni i fokus på Klara Soppteater mitt i Stockholm.

Eftermiddagen inleddes av Anders Berntsson, chefsöverläkare på psykiatriska kliniken vid Danderyds sjukhus. Han berättade om sjukdomen schizofreni och den behandling som finns idag. Han fäste särskilt uppmärksamhet på hur viktigt anhörigarbetet är för att behandlingen ska bli framgångsrik. En annan faktor som han också framhöll var vikten av tidig intervention. Han menade bland annat att tidig intervention ledde till snabbare återhämtning, mindre påverkan pådet sociala livet och minskad risk för självmord. Detta i sin tur leder till bättre prognos och lägre sjukvårdskostnader.

Nästa föredragshållare var Kenneth Gärdestad som berättade om hur det var att växa upp och leva med brodern Ted Gärdestad. Han pratade bland annt om boken, ”Jag vill ha en egen måne”, som han just lanserat. Det främsta syftet med boken var att han ville ge en bild av hela Ted, ”just som han var”. Kenneth berättade också att han lovat sig själv två saker när Ted dog - det ena var att starta en minnesfond och det andra var att göra någonting för dem som lider av psykisk sjukdom. Han påpekade vikten av att motverka stigmatiseringen och få folk att öppet prata om sjukdomen utan skam.

Under eftermiddagen korades de tre pristagarna i novelltävlingen och de var alla där för att mottaga sitt pris som delades ut av Kenneth Gärdestad.

Det fanns ett stort engagemang i publiken och föredragshållarna fick svara på mängder av frågor, inte minst kring behandling och egna erfarenheter.

Annica Holmberg

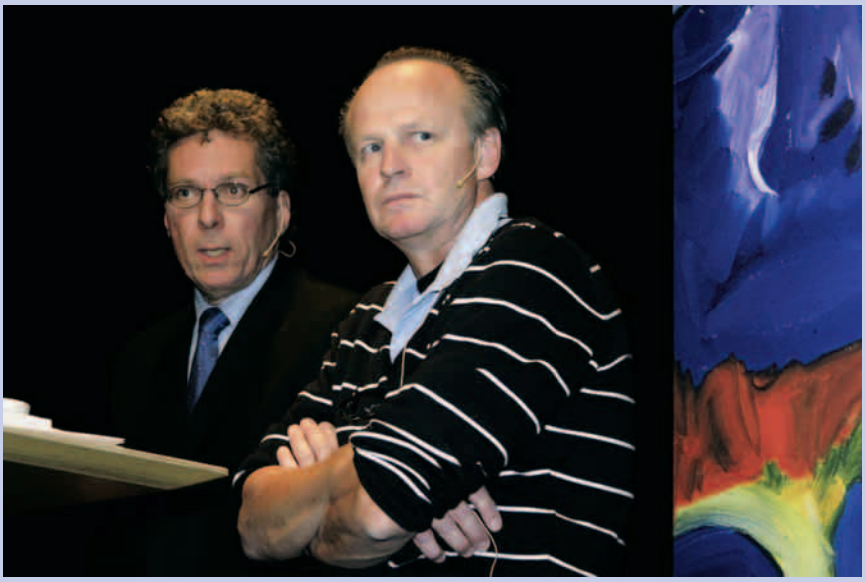

Anders Berntsson (till vänster) och Kenneth Gärdestad (till höger) pratade för en fullsatt Klara Soppteatrer om sjukdomen schizofreni, behandlingsalternativ, anhörigrollen och egna erfarenheter. Foto: Peter Nordahl

POSTTIDNING B
Schizofreniförbundet
Hantverkargatan 3G, 112 21 Stockholm

Livet på månens skuggsida

”Den dagen Ted förstod att han var sjuk tog han sitt liv. Skammen dödar!” Orden är Kenneth Gärdestads, åtta år äldre bror till Ted Gärdestad, då han ska beskriva hur det var att leva med en bror med psykisk sjukdom.

Tillsammans med bröderna Kjell och Ted växte Kenneth upp med sina föräldrar i Sollentuna. Uppväxten präglades av musik och sport – två stora fritidsintressen som bröderna hade gemensamt.

- Ted var en fantastisk och livsglad människa. Han var sprallig, humoristisk och oerhört intelligent. Men han var också väldigt trotsig, han ville spänna bågen och se hur långt han kunde komma, konstaterar Kenneth Gärdestad.

BILDEN AV TED

Kenneth har nu återgett sin lillebrors liv i en bok, ”Jag vill ha en egen måne”. En bok som skildrar kärleken mellan två bröder. Den vittnar starkt om att blod flyter tjockare än vatten, men den är också en skildring av hur oerhört tufft det är att vara anhörig och tvingas se på när den man älskar är på väg in i en psykos och alla de känslor som detta väcker inom en – ilska, rädsla, sorg. Det tog sju år att sammanställa boken.

- Ted hade modet att gå sin egen väg, förklarar Kenneth. Min idé med boken var att berätta en bild av hela Ted. Jag vill visa vem han var, på riktigt.

FRAMGÅNGSRIK TONÅRING

Den första bilden är en framgångsrik och målinriktad tonåring som möter tillvaron med nyfikenhet och glädje. Ted var en duktig tennisspelare. I tidiga år var han i klass med den jämnårige Björn Borg. Han var även ett musikaliskt underbarn, gick i musikgymnasium och skrev egna låtar. 16 år gammal slog han igenom med LP:n ”Undringar”. Därefter blev han snabbt ett etablerat namn i svenska musiksammanhang under 1970-talet. Brodern, Kenneth Gärdestad, skrev texterna och Benny Andersson och Björn Ulvaeus på Stikkan Anderssons bolag Polar producerade Teds fyra första LP-skivor. Vid den här tidpunkten beskriver Kenneth sin bror som ”hälsan själv”.

EXTREM BACILLSKRÄCK

I början av 1980-talet kom Ted i kontakt med Bhagwan, en form av religiös sekt och det blev flera resor till meditationscentret i Oregon, USA. Under den här tiden bodde Kenneth med sin familj i USA och bröderna träffades så ofta de kunde.

- Det var vid ett av Teds besök hos oss som jag första gången märkte att någonting var fel, minns Kenneth. Det var 1985 och Ted var 29 år gammal. Han hade varit i Oregon och kom sedan till oss. Då hade han fått en extrem bacillskräck och ville inte ta på någonting utan att använda handskar.

SAKNADE INSIKT

Ted flyttade sedan hem till sina föräldrar i Sollentuna och efter ett tag flyttade även Kenneth in i det hus bredvid föräldrahemmet som han och Ted köpt när de slog igenom med den första skivan. I anslutning till huset fanns det även en musikstudio där bröderna ofta arbetade tillsammans.

- Ted hade ingen sjukdomsinsikt, säger Kenneth. Men ibland undrade jag vilka mer än Ted det var som saknade insikt. Jag minns en gång när jag var med Ted på en sluten psykiatrisk mottagning och läkaren kommer ut till mig efter att ha talat länge med Ted, skakar bekymrat på huvudet och säger ”han säger att han har spelat tennis med Björn Borg”. Då tänkte jag – vem är det som är sjuk egentligen?

TA BORT SKAMMEN

Ted började behandlas med starka mediciner.

- Medicinerna gjorde honom tjock och fumlig. Hans händer skakade. Han upplevde hela tiden att några var efter honom, kände sig ständigt jagad, berättar Kenneth.

För en stund försvinner Kenneths blick bort och orden blir hängande i luften. Så samlar han sig och tillägger:

- Samma dag som han försvann sa han att han var förgiftad.

När Ted dog lovade Kenneth två saker – det ena var att starta en minnesfond för Ted, det andra var att göra någonting för dem som lider av psykisk sjukdom.

- Psykisk sjukdom är så fyllt av skam. Skammen drabbar dem som är sjuka. Det enda sättet att få bort skammen är genom att öka kunskapen om psykisk ohälsa och därmed öka förståelsen för de människor som är drabbade, säger Kenneth.

Text: Annica Holmberg
Foto: Peter Nordahl